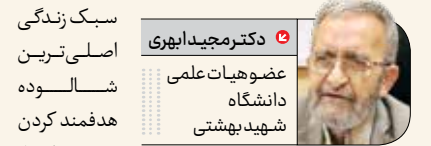

مراقبت از سرمایه‌های زندگی

سبک زندگی اصلی‌ترین نورافکن‌های جهت‌دهی به زندگی خانوادگی از بازی و سرگرمی تا تفریحات فردی و جمعی، سبک زندگی است که افراد را به هدف‌های موفقیت‌شادکامی می‌رساند. از دیرباز تاکنون همان‌گونه که تهیه پوشاک بستگی به سبک زندگی دارد، تهیه و تأمین اسباب‌بازی ابزار پرکردن اوقات فراغت نیز به سبک و روش زندگی بستگی مستقیم دارد. انتخاب اسباب‌بازی، نگهداری و مراقبت از آنها نیز با روش زندگی بستگی منطقی و مستمر دارد. در دو دهه اخیر و با ورود گوشی‌های هوشمند و بازی‌های اینترنتی، تحول اساسی و بنیادی در سبک و سیاق زندگی کودکان و نوجوانان به وجود آمده و همسو با رشد بازی‌های رایانه‌ای موجب پیشرفت ذهنی آنان شده‌ومی‌شود. همسو با امتیازات محدود ذهنی، آسیب‌ها و عوارض مختلفی به کودکان وارد می‌شود. یکجانشینی و خیره ماندن به صفحه مانیتور، علاوه بر آسیب به سلول‌های بینایی، مشکلات استخوانی مخصوصا در مهره‌های گردن و ستون فقرات ایجاد می‌کند. بیبوست‌های طولانی مدت بر اثر تحرک نداشتن‌های طولانی مدت، پرخوری در تنقلات مثل پفک و انواع شکلات‌ها و چیپس باعث کاهش حرکات دودی روده‌ها شده و در دوران جوانی موجب بروز سرطان‌های مختلف می‌شود. انزوا و گوشه‌گیری اصلی‌ترین عوارض این بازی‌ها بوده و جاقی‌های بیماری‌زا را برای کودکان سوغات می‌آورند. خشونت‌های این‌گونه بازی‌ها سبب عادی‌سازی قتل و خونریزی در کودکان و نوجوانان شده و آنها را نسبت به حوادث محیطی بی‌تفاوت می‌سازد. متأسفانه درصد قابل توجهی از والدین از جنب و جوش نداشتن بچه‌ها و نرفتن به حیاط و کوچه را از امتیازات این بازی‌ها قلمداد می‌کنند. انواع تیک‌های عصبی مثل بالا کشیدن بینی، حرکات غیرمعمول چشم‌ها و ابروها و بالا انداختن شانه‌ها از عوارض این بازی‌هاست. بسیاری از والدین از محتوای‌های خشونت‌آفرین این بازی‌ها غافل بوده و اجازه می‌دهند بچه‌ها خودشان اقدام به خرید این بازی‌ها کنند. باتوجه به دسترسی بودن انواع این بازی‌ها حتی در سوپرمارکت‌ها و مغازه‌ها و نیز قیمت‌های پایین این‌گونه اقلام، دسترسی به آنها را آسان‌تر کرده‌است. متأسفانه نبود کنترل و نظارت بر این قبیل بازی‌ها توسط نهادهای متولی، بسیاری از والدین در دسترس بودن و فراوانی آنها را دلیل موجه و مثبت این‌گونه اقلام قلمداد می‌کنند. رسانه‌ها مخصوصا صدا و سیما بر اساس رسالت قانونی و فرهنگی خود باید نسبت به اطلاع‌رسانی و آگاه کردن خانواده‌ها و فرزندان اقدامات سریع انجام دهد. آموزش و پرورش و کانون پرورش فکری رسالت و مأموریت تاریخی در این مسیرها را به عهده داشته و تا دیرتر از این نشده باید به فکر سرمایه‌های اصلی جامعه یعنی فرزندان ما باشند.

درنگ

عمل به ظواهر دین و غفلت از روح آن

اكتفا به عمل به ظواهر دین و غفلت از روح آن و تفرقه بین احکام فقهی و معارف اخلاقی، ابطال مصالح شریعت است. صرف عمل به احکام فقهی و جمود به خرج دادن بر ظواهر دین کافی نیست (برای این که احکام فقهی دین مانند اسکلت ساختمان است؛ اسکلتی که به هیچ وجه زندگی در آن قابل تحمل نیست و احکام اخلاقی به منزله سفیدکاری، سیم‌کشی و دکوربندی آن ساختمان است، مثلاً احکام فقهی و قانون زناشویی، احکامی است خشن که نه شوهر حق دارد به زن خود فرمانی دهد و نه زن حق دارد بدون اذن او از خانه درآید، ولی همین قوانین فقهی وقتی توأم شد با احکام اخلاقی که اسلام در باب زناشویی داده آن وقت قانونی بسیار گوارا و قابل عمل می‌شود و نیز احکام فقهی راجع به عبادت، دعا و ذکر، اسکلتی است که مجرد آن انسان را به فرض دین که همان سعادت بشریت است نمی‌رساند اما وقتی این جسد توأم با روح و معنای عبادت شد که همان ورزیدگی و تزلزل‌ناپذیری روح است، آن وقت قوانینی خواهد شد که بشریت بی‌نیاز از آن نخواهد بود و هیچ قانونی جایگزین آن نمی‌شود. پس اکتفا نمودن بر عمل به ظواهر دین و رعایت نکردن روح آن، باطل کردن مصالح تشریع و از بین بردن غرض دین است، چون اسلام همان‌طور که مکرر گفته‌ایم دین عمل است، نه دین حرف، و شریعت کوشش است نه فرض و مسلمانان به این درجه از انحطاط و سقوط اخلاقی و فرهنگی نرسیدند مگر به خاطر همین که به انجام تشریفات ظاهری اکتفا نموده و از روح دین و باطن امر آن بی‌خبر ماندند. دلیل این معنا بیانی است که ان شاء... در تفسیر آیه ۲۳۱ همین سوره که می‌فرماید: وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ خواهد آمد. / ## تفسیر_المیزان، ذیل آیه ۲۲۹ سوره بقره

آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان و نوجوانان

راهنمای عملی والدین و بررسی فرصت‌ها و تهدیدها

امیرعلوی

خبرنگار چار دیواری

گروه‌های سنی مختلف در فضای مجازی گردهم آمده‌اند و با هم ارتباط برقرار می‌کنند؛ ارتباطی که در شکل‌دهی به هویت افراد نقش بسزایی دارد. بخش عظیمی از کاربران دنیای مجازی را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند که در پی شناخت دنیای پیرامون خود هستند و منبعی که برای شناخت دنیای واقعی انتخاب کرده‌اند مجازی و غیرواقعی است و می‌تواند دروغ‌ها را در قالب حقیقت در ذهن آنان تثبیت کند. اما مسأله‌ای که نگرانی نویسندگان کتاب آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان و نوجوانان را برانگیخته، استفاده بیش از حد و اعتیادگونه نوجوانان و کودکان از این فضا است که نتایج زیانباری از جمله اختلال در خواب و عدم لذت از زندگی واقعی و دور شدن از واقعیت‌ها را در پی دارد.

کتاب

اهمیت نقش والدین در کنترل استفاده از فضای مجازی نکته‌ای است که ذهن محمد زهره‌وند و محمد سینا یعقوب‌نژاد را به خود مشغول و آنها را به نگارش کتاب حاضر واداشته است؛ آنها در این کتاب به ارائه راهکارهایی می‌پردازند که امنیت را در دنیای مجازی برای کودکان و نوجوانان به ارمغان می‌آورد. به کمک این کتاب می‌توانید کنترل بهتر و مناسب‌تری را بر میزان استفاده فرزند خود از پیام‌رسان‌ها و ابزار ارتباطی داشته باشید. این کتاب به همت انتشارات ناک به چاپ رسیده و در اختیار شما قرار گرفته است. اگر فرزند شما در سنین کودکی و نوجوانی قرار دارد، این کتاب راهنمای فوق‌العاده‌ای برای شما خواهد بود. محمد زهره‌وند با همکاری محمد سینا یعقوب‌نژاد در کتاب آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان و نوجوانان به اهمیت، جایگاه و آسیب‌های مخرب فضای مجازی می‌پردازند. این کتاب یک منبع مناسب برای همه والدینی است که به تربیت کودکان خود و محافظت از جسم و روان آنها اهمیت می‌دهند.

خلاصه کتاب

در بخشی از کتاب آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان و نوجوانان می‌خوانیم؛

به نظر می‌رسد کودکان و نوجوانان بیشتر تحت تأثیر فضای مجازی هستند. طبیعت کودکان و نوجوانان طوری است که توجه به این قشر از جامعه اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد که هرگونه سستی می‌تواند آثار زیانباری داشته باشد. در میان عوامل بزهکاری و گناه که در محیط پیرامون کودکان و نوجوانان وجود دارد، فضای مجازی از اهمیت خاصی برخوردار است. نتایج پژوهش یانگ ۱۹۹۷ در زمینه اینترنت نشان داد که یکی از دلایل مهم اعتیاد به اینترنت در افرادی که روابط عمومی کمتری دارند، به دست آوردن حمایت‌های اجتماعی است؛ حمایت اجتماعی با ارتباط‌های اینترنتی زودتر و آسان‌تر به دست می‌آید. با ورود به شبکه‌های اجتماعی و به ویژه فضاهای ویژه ارتباط‌گیری، نوعی آشنایی و همدلی یا همدردی میان کاربران پدید می‌آید که دارای ارزش‌ها، معیارها، زبان، نشانه‌ها و ناواری‌های ویژه‌ای است و همگان با این هنجارها همنوایی می‌کنند. در این فضا، بسیاری از اطلاعات شخصی میان افراد ردوبدل می‌شود، بدون این‌که احساس ترس، طرد شدن و در معرض داوری بودن وجود داشته باشد. ایجاد این نوع ارتباط در پیدایش احساس حمایت اجتماعی مؤثر است. برایان دی لودر و لیت کیبل ۲۰۰۱ معتقدند فناوری‌های جدید ارتباطی، به همراه فرآیند جهانی شدن و حرکت سریع سرمایه، موجب ناامنی اخلاقی و هویت کودکان، همچنین ناامنی اجتماعی و فرهنگی در جهان و به خصوص کشورهای پیشرفته شده است. فناوری اطلاعات در شیوه افعال و اقدامات روزمره ما تأثیر می‌گذارد. برخی از مفاهیمی که در حوزه اخلاق و هویت کودکان، کاربردی خاص داشته‌اند با پیشرفت فناوری اطلاعات دچار مشکلاتی شده‌اند که از آن جمله می‌توان به حریم خصوصی، احترام به حقوق دیگران و امانتداری اشاره کرد.

وابستگی آزادی اجتماعی به آزادی معنوی

آیا ممکن است بشر آزادی اجتماعی داشته باشد ولی آزادی معنوی نداشته باشد؟ یعنی بشرا سیر شهوت، خشم، حرص و آز خودش باشد ولی در عین حال آزادی دیگران را محترم بشمارد؟ امروز عملاً می‌گویند: بله. عملاً می‌خواهند بشر برده حرص، آز، شهوت، خشم و نفس اماره خود باشد و در عین حال چنین بشری که اسیر خودش است، آزادی اجتماعی را محترم بشمارد. یکی از تضادهای اجتماع امروز بشر همین است. بشر دوران قدیم آزادی را محترم نمی‌شمرد و پایمال می‌کرد. بسیار خوب، چرا پایمال می‌کرد؟ آیا چون نادان بود آزادی دیگران را سلب می‌کرد و همین‌که بشر نادان بود دیگر کافی است که آزادی دیگران را محترم بشمارد؟ مثلاً در بیماری‌ها این‌طور است. بشر قدیم جاهل و نادان بود، چون نادان بود وقتی با بیماری‌ها روبه‌رو می‌شد، از داروی مخصوصی که تعیین کرده بود، نتیجه نمی‌گرفت ولی امروز که نادان شده، کافی است که آن طرز معالجه را دور بریزد و معالجه جدید را جای آن بیاورد. ما می‌خواهیم ببینیم آیا بشر قدیم که آزادی دیگران را سلب می‌کرد از این جهت بود که نمی‌دانست؟ از روی نادانی آزادی را سلب می‌کرد؟ خیر، نادانی و دانش در او تأثیری نداشت، از روی دانش سلب می‌کرد، به علت این‌که سود خود را تشخیص می‌داد.

بشر قدیم به حکم طبیعت فردی، منفعت طلب و سودطلب بود و از هر وسیله‌ای می‌خواست به نفع خودش استفاده کند. یکی از وسایل، افراد بشر بودند. همان‌طوری که از چوب، سنگ، آهن، گوسفند، گاو، اسب و قاطر می‌خواست به نفع خودش استفاده کند، آن انسان هم می‌خواست استفاده کند. آن وقتی که درختی را می‌کاشت یا می‌برید، چیزی که درباره‌اش فکر نمی‌کرد خود آن درخت بود و فقط درباره خودش فکر می‌کرد. اگر گوسفند را چاق می‌کرد و آن وقتی که سرش را می‌برد چه منظوری داشت؟ جز منافع خودش چیزی را در نظر نمی‌گرفت. همین‌طور اگر افراد دیگر را برده می‌گرفت و بنده خودش می‌کرد و حقوق‌شان را سلب می‌کرد، به خاطر منفعت طلبی خودش بود. پس آن علتی که در دوران گذشته بشر را وادار به سلب آزادی اجتماعی و پایمال کردن حقوق اجتماعی دیگران می‌کرد، حس منفعت طلبی او بوده است و بس. حس منفعت طلبی بشر امروز چطور؟ هست یا نیست؟ بله هست، آن‌که فرقی نکرده است. نه علم توانسته است جلوی آز را بگیرد، نه تغییر قوانین، تنها کارش این است که شکل و فرم قضیه را عوض کرده و گرنه محتوا همان محتواس‌ت؛ یک روپوش و یک زورق روی آن می‌گذارد. بشر قدیم یک موجود صریح بود، هنوز به حد نفاق و دورویی نرسیده بود. فرعون مردم را استعباد می‌کرد، رسماً هم می‌گفت: موسی چه می‌گویی؟ اینها بندگان و بردگان ما هستند. دیگر یک روپوش روی استثمار و استعباد خودش نمی‌گذاشت. اما بشر امروز به نام جهان آزاد و دفاع از صلح و آزادی، تمام سلب آزادی‌ها، سلب حقوق‌ها، بندگی‌ها و بردگی‌ها را دارد، چرا؟ چون آزادی معنوی ندارد و در ناحیه روح خودش آزاد نیست، چون تقوا ندارد. علی علیه السلام جمله‌ای دارد که مانند همه جمله‌های ایشان باارزش است؛ راجع به تقواست که به نظر بعضی‌ها دیگر خیلی کهنه شده است! می‌فرماید: تقوای الهی کلید هر راه راستی است [۲]. بدون تقوا انسان به راه راست نمی‌رود، راه خود را کج می‌کند. بدون تقوا انسان اندوخته‌ای برای آخرت ندارد. بدون تقوا بشر آزادی ندارد؛ تقواست که بشر را از هر رقیتی آزاد می‌کند. / برگرفته از کتاب آزادی‌های معنوی

استاد شهید مرتضی مطهری

